

اضرار و حکم شرعی مواد مخدر

تحقیق و ترتیب: پوهنمل دوکتور عبدالقدوس "راجی"

Email Adress: maowiaadalat@yahoo.com

سنی بوک – کتابخانہ مجازی اہل سنت
www.SunniBook.net

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على نبيه الصادق الأمين نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين و بعد:

بدون شک پدیده تولید و قاچاق مواد مخدر، اعتیاد و ناهنجاری های رفتاری ناشی از کار برد این مواد، یکی از معضلات بزرگ امروز جامعه بشری به شمار می آید، صاحب نظران و آگاهان متعهد تردیدی ندارند که حل این معضله اجتماعی نیازمند مبارزه ای مستمر و همه جانبه از ابعاد نظامی، انتظامی و سیاسی تا تلاشهای اقتصادی و فرهنگی می باشد .

از دید اندیشمندان از میان انواع مبارزه ، ریشه دار ترین تلاش در راه مقابله با این پدیده شوم که بتواند جامعه را در مسیر پیشگیری از این آفت واکسینه کند؛ پرداختن به فعالیت فرهنگی در زمینه های گوناگون اعتقادی، فکری، تبلیغی و ... است؛ چرا که تلاش بی وقفه فرهنگی تضمین کننده بهره دهی فعالیت سایر بخشها می باشد .

در جوامعی چون جامعه ما که اکثر افراد آن از مردم مسلمان و معتقد به احکام نورانی اسلام تشکیل یافته است ، بر عهده علما و دانشمندان این جوامع است که تا باتبین معارف، اخلاقیات و احکام دین، وظیفه و تکالیف شرعی هر فرد را در این باره مشخص نموده، جامعه و به ویژه جوانان را از ورطه مفاسدی مانند مواد مخدر باز دارند.

دولت افغانستان علاوه بر اینکه یک وزارت مستقل به عنوان " وزارت مبارزه با مواد مخدر " و یکی از معینیت های وزارت داخله را به این هدف ایجاد کرده، سیمینار های مختلفی در این زمینه دایر نموده و مبالغ هنگفتی را به خرج میرساند.

با این همه تلاشها در جلوگیری از کشت، تجارت ، قاچاق و اعتیاد مواد مخدر بدون شک نا موفق است. و این نا موفقیت عوامل مختلفی دارد که از جمله میتوان امور آتی را شمرد:

1 عدم مبارزه مذهبی جدی در برابر این پدیده شوم:

علما و دانشمندان دینی در این زمینه به یک فعالیت و مبارزه اعتقادی و فکری نپرداختند، وعدم جدیت آنها در این زمینه اینستکه: علم و دانش جمعی از علما و روحانیان مذهبی ما منحصر به متون محدود فقهی بوده، نه همت تحقیقی بالا تر از آن متون را دارند، و نه توانایی استخراج احکام را از نصوص شرعی.

چون حرمت مواد مخدر را در این متون فقهی علمای پیشین نیافتند؛ بنابراین در تحریم این مواد شک و تردید نمودند، غافل از اینکه این مواد در عصر و زمان علمای پیشین تا قرن ششم هجری وجود نداشت، بعدها زمانی که علما این مواد را شناختند، در باره آن بطور مفصل صحبت نموده اند.

2- مبارزه با یک جانبه دولت:

دولت در مبارزه با تولید، کشت و قاچاق مواد مخدر، و اعتیاد به آن، تا حدی از خود جدیت نشان داده است. ولی در برابر جهت متقاضی آن که این مواد به کجا می‌رود؟ و تقاضا از کجا است؟ سکوت دارد، در حالیکه بهترین راه مبارزه با این پدیده از بین بردن تقاضای آنست؛ زیرا تولید بر مبنای تقاضا می‌باشد.

3- مبارزه با غیر متعهدانه‌های کارمندان:

در این زمینه به فعالیت های فرهنگی، اعتقادی، فکری، تبلیغی و ... کمتر پرداخته شده، و بیشتر کارمندان این بخش افراد غیر متعهد و غیر آگاه از حکم شرعی، اضرار و پیامد های این مواد هستند؛ بنابر این می بینیم که کارمندان ارگانهای مبارزه با این مواد بحیث یک مسئولیت وظیفوی با زرع وقاچاق این مواد برخورد میکنند، نه به عنوان مسئولیت دینی و وجدانی؛ لذا گاهی برخی از این کارمندان به مبارزه در برابر این مواد خطرناک نه، بلکه به تولید وقاچاق آن پرداخته، و گاهی هم همکاران و یاوران خوبی برای قاچاقبران بوده اند.

این بررسی مختصر نشان میدهد که عامل اساسی ناکامی در این مبارزه عدم آگاهی از حکم شرعی در این مورد است، همانگونه که فعالیت و تلاش های فرهنگی - توضیح و تبیین حکم شرعی بخش مهم آن محسوب میشود - نقش مهم و اساسی داشته و بهره دهی سایر فعالیت ها را ضمانت میکند.

چون سهم گرفتن در این مبارزه وجوبه ایمانی و وجدانی هر فرد متعهد است؛ بناءً این مقاله مختصر تحت عنوان: "اضرار و حکم شرعی مواد مخدر" که زیانها و حکم شرعی این پدیده خانمانسوز را با دلایلی از قرآن، سنت صحیح و نظر دانشمندان اسلامی توضیح نموده است، تلاشی است در این راستا، به امید اینکه سهمی در این مبارزه پاک گرفته، برادران مسلمان خود را که از حکم آن غافل اند و یا شک و تردید دارند آگاه کرده و مسئولیت دینی خود را در این مورد ادا کرده باشم.

پوهنمل دوکتور عبد القدوس "راجی"

تعریف مواد مخدر

الف- تعریف لغوی:

مُخَدَّر وازهء عربی است که از کلمهء "خَدَرُ" گرفته شده بمعنای ضعف سستی، نرمی و ناتوانی، و به معنای سردی نیز آمده است. (9: ص 230)
بصورت عموم معنای ترس، کندی، حیرانی، تردد، تنبلی، بی غیرتی و بی همتی را دربر می گیرد که همهء این صفات در شخص معتاد به مواد مخدر و هرنشه کنندهء دیگرچه جامد و چه مایع باشد، وجود دارد.

ب- تعریف اصطلاحی:

در بارهء مواد مخدر تعریفات زیادی آمده که بهترین این تعریف ها اینست:
"هر مواد خام یا ساخته شده که دارای عناصر تحریک کننده یا تسکین دهنده که در غیر موارد طبی یا صنعتی بکار برده شود و مصرف آنها باعث معتاد شدن و دگرگونی در سطح هوشیاری مغز شود. مثل حالت سرخوشی و لذت، خواب آلودگی و سستی. و ضررهایش بالای فرد و جامعه چه از نگاه جسمی یا روحی و یا اجتماعی ظاهر گردد، مواد مخدر گفته می شود".
این تعریف همه انواع و اقسام مواد مخدر موجوده را در عصر حاضر و آنچه در آینده کشف شود، در بر می گیرد. (21: ص 12-13)

فرق مواد مخدر با مسکرات:

مسکرات مفهوم شاملتری نسبت به مواد مخدر دارد که همه چیزهای نشه آور را اعم از مایعات و جامدات دربر میگیرد، ولی مخدرات از دیدگاه فقها تنها به مسکرات جامده چون چرس، افیون نسوار، سگرت و... اطلاق میگردد.

انواع مواد مخدر

مواد مخدر را میتوان به سه دسته تقسیم نمود:

1- مواد مخدر طبیعی:

که از نباتات بدست می آید مثل چرس، افیون (کونار)، نبات پان و تنباکو.

(21: ص 13-15)

2- مواد مخدر مصنوعی:

مانند: مرفین، هیرویین و کدین که از مشتقات تریاک و خشخاش می باشند و اثرات سوء آنها نیز مانند دیگر مواد مخدر بسیار زیاد می باشد و بر تمام اعضای بدن اثر سوء دارد، و در بسیاری موارد منجر به مرگ می شود و در واقع یک مرگ تدریجی است که ابتدا زیبا و دارای خواص خیلی خوبی جلوه می کند، ولی بعد از مدت بسیار کمی قدرت تخریب و ویرانگری خود را نشان می دهد . و متأسفانه که در بسیاری از موارد به علت ضعف اراده و آلودگی، شخص معتاد قادر به ترک نمی باشد و در واقع مرگ او از همان زمان آغاز می شود .

3- مواد مخدر اختراع شده:

این نوع مواد مخدر با دو نوع بالا که از نباتات و یا شیرۀ آن بدست می آید، ارتباطی نداشته و از بعضی مواد کیمیاوی ترکیب شده بدست می آید، ولی تأثیر آن همانند مواد مخدر طبیعی و مصنوعی می باشد مانند مواد خواب آور، ضد خواب، تسکین دهنده و بیهوش کننده. خطرناکترین این مواد که استعمال کننده را معتاد میسازد همانا هیروئین، کوکائین، مورفین، افیون، چرس میباشد. (21: ص 13-15)

اضرار مواد مخدر

الف- زیانهای بهداشتی مواد مخدر:

تریاک (افیون):

ماده مرکبی است که از تیغ زدن گرز نارس گیاه خشخاش به دست می‌آید، و مصرف آن به صورت دود کردن و یا خوردن می‌باشد.

اثرات سوء آن: اختلال در دستگاه مرکزی اعصاب و ناتوانی آن، ایجاد کند ذهنی، کودنی، سرگیجه، تنگی نفس، برونشیت و آمادگی ابتلا به بیماری سل که گاه منجر به مرگ می‌شود.

و همچنین باعث بیماریهای قلبی، کندی تپش قلب و خفگی قلب شده و اثرات سوء بسیاری نیز بر دستگاه گوارش دارد از جمله از کار افتادن کبد که یکی از اعضای مهم این دستگاه است.

علاوه بر زیانهای جسمی، آثار روحی و خیمی نیز دارد و هر چه مدت اعتیاد بیشتر شود عواطف و احساسات کم تر می‌شود و هوش و حافظه و صفتهای پسندیده از انسان گرفته می‌شود.

این ماده خطرناک و فریبنده اثرات به ظاهر جذابی نیز دارد که باعث روی آوردن برخی به این ماده سمی می‌شود. از جمله اینکه پس از مصرف روح انسان در یک حالت نشاط و کیف لطیفی فرو می‌رود. احساس می‌کند ایده‌هایش روشن و تصوراتش تحریک شده و از همه مهم تر اینکه شخص از تأثیرات خارجی یا محیطی فاصله می‌گیرد و گرایش شدیدی به آرامش پیدا می‌کند.

زیرا اعصابش آرام و اراده سست شده و در خیال فرو می‌رود و خود را دارای روشن بینی زیاد، قدرت فهم بالا و قضاوت هوشیارانه می‌بیند.

اما این تأثیرها زودگذر و موقت است و به موازات ظهور این حالات، به تدریج وابستگی و در واقع بندگی و بردگی آغاز می‌شود و حالت ضعف و ضایعات فیزیکی و روانی و اجتماعی افزایش می‌یابد و باعث زوال شخص می‌شود.

حشیش، بنگ، ماری جوانا، چرس:

ماده ای قهوه ای رنگ که از گل و ساقه گیاهی به نام شاهدانه هندی به دست می‌آید. دانه های فندقی شکل دارد که از برگ آن ماده سمی حشیش گرفته می‌شود.

به صورت مخلوط با آب و یا مثل توتون در سرقلیان یا چپق یا پیپ و یا داخل سیگار و یا جویدن و یا در دهان گذاشتن استفاده می‌شود.

زیانهای بسیاری بر مغز و اعصاب، دستگاه گوارش، جهاز هاضمه، قلب و دستگاه گردش خون و همچنین مجاری تنفس و حواس دارد. آثار سوء دیگری نیز بر روح و روان و تولید نسل و قوای جنسی دارد که حتی ذکر مختصر آنها بسیار به طول می انجامد. (<http://fa.wikipedia.org/wiki>)

شیخ الإسلام ابن تیمیه: به برخی از ضرر های این مواد اشاره نموده می فرمایند:

"چرس شخص معتاد را نشه نموده وی را مست و بی هوش می نماید، نامردی، زن صفتی و دیوثی را در نفس معتاد جا می دهد حتی بالای مزاج تأثیر نموده انسان بزرگ وقوی را چون اسفنج ضعیف و ناتوان گردانیده در مقابل پر خور گردیده، باعث دیوانگی انسان میشود، چنانکه سرنوشت اکثر افراد معتاد به این مواد به دیوانگی پیوسته است. (3: ص 205)

تباکو، نسوار و سیگار (سگرت):

تباکو یا توتون، گیاهی با برگهای پهن است که در اصل به آمریکای شمالی و جنوبی رشد می کرد و امروزه در سراسر جهان کشت می شود. به برگهای خشک و بریده شده این گیاه هم تباکو می گویند. مصرف اصلی این گیاه تدخین دود حاصل از سوزاندن برگهای خشک آن است که دارای نیکوتین است. این کار با پیچیدن آن در کاغذ یا پیچیدن برگهای برش نخورده آن به صورت سیگار یا سیگار برگ و یا ریختن آنها در سر قلیان و تدخین (کشیدن) آنها انجام می شود.

(<http://fa.wikipedia.org/wiki>)

زیانهای سگرت:

پژوهش های بسیاری در دنیا انجام شده که بر مضر بودن مصرف سیگار دلالت می کنند... و پژوهش های زیادی نیز سیگار را از عوامل اصلی سرطان می دانند. به عنوان مثال در مطالعات گسترده مشخص شده که علت اصلی سرطان ریه سیگار است.

یکی دیگر از زیانهای سیگار سفت شدن رگ ها هست که باعث گرفتگی می شود. این گرفتگی

ممکن است منجر به سکته قلبی شود. (<http://fa.wikipedia.org/wiki>)

یکی از سیاست های قدرتمندان گستاخ و بی پروا، آلوده کردن جوانان به دخانیات و سیگار است و می بینیم که امروز قسمت عمده توتون سیگار جهان در آمریکا تولید می شود.

توتون سیگار در ایالت ویرجینیا و کارولینا می روید و پس از عبور از لوله های مخصوص و دیدن حرارت، خشک، و به صورت سیگار در می آید و به سراسر جهان صادر می شود.

بی شک، استعمال سیگار برای بدن ضرر دارد و بسیار خطرناک است و انسان های بیمار، جامعه ای بزرگ را بیمار می کنند و این آرزوی استعمار است.

ترکیبات زیان باری که در توتون وجود دارد به شرح زیر است:

- 1- اکرولین: مایع بی رنگ و سمی.
 - 2- مونواکسید کربن: گازی سمی که مانع انتقال اکسیژن از شش ها به بافت های بدن می شود.
 - 3- نیکوتین: از ترکیبات سمی است که در کشتن حشرات مورد استفاده قرار می گیرد.
 - 4- آمونیاک: ترکیبات گازی ازت و هیدروژن که در کودهای شیمیایی به کار می رود.
 - 5- اسید فورمیک: تماس با آن سبب ایجاد تاول و خارش در سطح پوست می شود.
 - 6- سیانید هیدروژن: مایعی سمی و کشنده است که به صورت گاز در اتاق گاز برای اعدام به کار می رود.
 - 7- اکسیدهای نیتروس: بافت های بدن را در قسمت های تنفسی غیر مقاوم می کند.
 - 8- فرمالئید: به جدارهای مخاطی لطمه وارد می کند.
 - 9- فنول: ترکیبی اسیدی و سمی که در زغال سنگ یافت می شود.
 - 10- استالئید: باعث سوزش چشم و بالا رفتن ضربان قلب می شود و گلبول های سفید و قرمز را کاهش می دهد.
 - 11- سولفید هیدروژن: گازی سمی و خطرناک.
 - 12- پائیریدین: در مواد ضد عفونی کننده و دفع آفات نباتی به کار می رود.
- (<http://fa.wikipedia.org/wiki>)

زیان های نسوار:

ناس یا نسوار نام یک ماده گیاهی اعتیادآور سبزرنگ است و از برگ تنباکو گرفته می شود. در دفعات اول عوارض آن عبارت است از احساس سرگیجه و سردرد و تهوع و سایر عوارض. استفاده مدید از ناس شامل از دست دادن تعامل رفتاری و حرکتی، ایجاد حرکات غیر طبیعی در چشم ها، تغییرات محسوس در فشار خون، افزایش ضربان قلب، دندان قروچه، لرزش، اختلال در خواب، وابستگی روحی و روانی، بیماری های لثه و سرطان لثه، سرطان حنجره و روده بزرگ، نارسایی های کلیوی است. (<http://fa.wikipedia.org/wiki>)

ب- زیان عقلی و روانی:

نه تنها اسلام بلکه تمام ادیان آسمانی بحاطر حمایت از امور پنجگانه: دین، عقل، شرف و ناموس، جان و مال آمده» و به حفاظت آن تأکید داشته و خردمندان بر آن اتفاق دارند: از جمله امور پنج گانه بطور مشخص به سبب مواد مخدر آسیب پذیر است عقل انسان است؛ زیرا مواد مخدر مانند خمر در عقل آثار منفی ای باقی می گذارد. به گونه ای که استعمال آن موجب می شود انسان دور را نزدیک و نزدیک را دور ببیند.

این نعمت بزرگ که پروردگار متعال برای انسان لطف نموده و انسان بوسیله آن راه های خیر و هدایت را درک نموده، و پروردگار خود را عبادت می نماید.

همین عقل انسان بود که خداوند آنرا پیشوا و جانشین در روی زمین قرار داده همه موجودات را برایش مسخرکرد، ولی بازهم قربانی جرعه از شراب یا پارچه از چرس یا افیون و غیره پلیدی ها میشود! پس افسوس به حال کسیکه عقل خود را قربانی این چنین لذت ها و خوشی های خیالی و کوتاه مدت نموده آنرا تباه و برباد می دهد، این لذت و مستی های خیالی، آفات و مصایب خطرناکی در پی دارد که انسان را بدتر از حیوانات می سازد، پس چه فرقی میان شخصیکه عقل خود را توسط شراب به بربادی می کشاند و شخصیکه بوسیله مواد مخدر آنرا تباه می کند؟!!

همه دیانت های آسمانی گذشته توجه خاص به این امور پنجگانه داشته اند، پس آیا ممکن است، دین اسلام که آخرین دیانت ها در روی زمین است و همه خوبیهای خاص وعام را در بر دارد راضی به آن باشد تا فردی از افراد منسوب به آن دیوانه وار چیزی را انداند و یا بطرف دیوانگی روان باشد؟! ابداً اینطور نخواهد بود، و هیچگاه اجازه نخواهد داد. (21: 39-40)

ج- زیان های دینی مواد مخدر:

. مواد مخدر همانند شراب پلید و از عمل شیطان است خداوند Ψ می فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

(1: مایده: 90)

" ای مومنان! شراب، قمار، سنگ های نصب شده برای پرستش و بخت آزمائی به وسیله تیرها پلید است از کردار شیطان، بنابراین از آن دوری کنید تا باشد که رستگار شوید، بی گمان شیطان می خواهد تابه وسیله شراب و قمار دشمنی و نفرت را میان شما ایجاد کند، و شمارا از ذکر خداوند و از نماز بازدارد، پس آیا شما از این اعمال ناشایسته اجتناب نمی کنید؟! "

مواد مخدر انسان را از نماز و ذکر خداوند باز می دارد، و هر چیزیکه مانع عبادت شود مانند شراب است و فرقی میان آنها نیست مثل چرس، بنگ، هیروین، افیون و غیره... بلکه زیان مواد مخدر بالاتر از شراب است؛ چون شیطان شخص معتاد به مواد مخدر را از نماز، ذکر خداوند، قرائت قرآن و همه عباداتی که به طهارت، و پاکی قلب و اخلاص ضرورت دارد، مانع واقع می شود، شخص معتاد به مواد مخدر، قادر به چنین اعمال نیک شده نمیتواند، چون خودش فاقد عقل و هوش است و فرقی میان پاکی و پلیدی، خوبی و بدی را کرده نمیتواند، و اینجاست که حکمت خداوند در مباح نمودن اشیای پاک و خوب، و حرام نمودن ناپاکی ها و پلیدی ها ثابت و هویدا میگردد.

د- زیان های اقتصادی:

مواد مخدر - اعم از افیون، چرس، هیروین، سگرت و... - راه را برای تلف و بربادی مال هموار می سازد، در حالیکه قرآن مال را وسیله قوام زندگی مردم تعبیر نموده، تلف، اسراف و تضييع آنرا حرام قرار داده است:

خداوند می فرماید: ﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا﴾ [نساء: 5]

"و اموال خود را که خداوند آنرا وسیله قوام زندگی شما گردانیده است به بی خردان مدهید."

پس شخصیکه خود را به مواد مخدر مبتلا و معتاد می نماید، از نادان ترین و بی خردترین مردمان خواهد بود؛ چون وی پول و مال خود را در راهی به مصرف می رساند که ضرر و زیان آن بطور مستقیم به عقل و بدنش وارد می شود، و در این راه بطور مستمر تا وقت تهیدست و بینوا شدن مصرف می نماید.

مصرف کردن مال در چنین راه اسراف و تضييع مال به حساب میرود که از دلایل ذیل حرمت آن دانسته میشود:

• ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ (1: اعراف: 31)

"ای فرزندان آدم جامه خود را در هر نمازی برگزید و بخورید و بیاشامید و [لی] زیاده روی نکنید که او اسرافکاران را دوست نمی دارد"

• ﴿إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ ۖ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾ (1: اسرا: 27)

"اسرافکاران برادران شیطانهایند و شیطان همواره نسبت به پروردگارش ناسپاس بوده است"

اسراف و تبذیر عبارت از به هدر دادن مال، و مصرفیکه به تضييع و اتلاف بیانجامد.

• از مُغِيرَةُ بْنِ شُعْبَةَ ۲ روایت است که پیامبر صَلَّی اللّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ فرمود: " إِنَّ اللّهُ تَعَالَى حَرَّمَ عَلَیْكُمْ غُفُوقَ الْأُمّهَاتِ، وَمُنْعًا وَهَاتِ، وَوَادَّ الْبَنَاتِ، وَكَارَهُ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةَ السَّوَالِ، وَإِضَاعَةَ الْمَالِ ". (12: ص 848، 24: ص 1340)

"خداوند بر شما حرام کرده است آزار پدر و مادر و منع آنچه را که بر شما واجب است و طلب آنچه را که از شما نیست و به گور کردن دختران را و نمی پسندد برای شما قیل و قال (گفتگوی زیاد) و کثرت سؤال و ضایع کردن مال را".

اگر ما شخصی را ببینیم که همه روزه مقداری از پول خود را می سوزاند، آیا نمی گوییم این شخص دیوانه است؟ و آیا وی را ازین عمل دیوانه وارش باز نمیداریم؟ پس چطور به شخصی که عقل و بدن خود را با مال خود می سوزاند؟! نمیتوان وی را دیوانه نامید؟! شخص معتاد بخاطر بدست آوردن مواد مخدر خود را در خطر مرگ قرار داده همه سختی ها را متحمل می شود، و در صورت نا چاری از دزدی، غارت، قتل و... دریغ نمی ورزد.

حکم شرعی مواد مخدر

در گذشته توضیح گردید که مواد مخدر و نشه آور باهمه انواع و اقسامش ضررهای جسمی، روانی، جانی، مالی، اجتماعی و اخلاقی را در پی دارد؛ بنا براین تردیدی در این نیست که مصرف این گونه مواد بهر شکلی و بهر صورتی باشد - اعم از خوردن، نوشیدن، بلعیدن، بویدن و یا تزریق - حرام است؛ زیرا اسلام چیز هائی را چون خمر(شراب) با نص صریح و قطعی حرام کرده که فساد و زیان آن از فساد و زیان مواد مخدر کمتر است. (18: ص 1722-1723)

اگر نصی هم در این زمینه نمیبود، قانون دفع ضرر و سدّ ذرایع فساد به ما می گوید که: استفاده از مواد مخدر حرام است؛ زیرا ضرر بهداشتی، عقلی، روحی، تربیتی، اقتصادی و اجتماعی آن مانند خمر بلکه بیشتر از آنست.

شیخ الاسلام امام ابن تیمیه می گوید: "ان فیها من المفساد ما لیس فی الخمر". (3: ص 224)
"حشیش مفسادی دارد که در خمر نیست".

و از شاگرد ارشدش امام ابن قیم چنین نقل است: "یدخل فی الخمر... الحشیشه اللقمة الملعونة".
"حشیش، لقمه ملعونه نیز، در حکم خمر است". (8: ص 463)

دلایل حرمت مواد مخدر از قرآن و سنت

الف- از قرآن کریم:

1- خداوند متعال می فرماید: ﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبِيثَ

وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ﴾ [اعراف: ۱۵۷]

"پیامبر ع برای شان چیزهای پاک را حلال می گرداند و برای شان چیزهای پلید را حرام می سازد، و بارهای سنگین شان، و طوقی را که برگردن شان است برمی دارد."

منظور از "طیب" هر چیز پاک و مفید در صحت، بدن و دین بوده، و مراد از "خبیث" چیز های ناپاک، پلید و آنچه که زیان های جسمی و بهداشتی داشته باشد. پس اگر ما مواد مخدر را زیر این اصل قرار دهیم، آیا انسان عاقل و هوشیار چنین خواهد گفت که: این مواد مخدر مفید و پاک و مباح است؟ گمان نکنم که شخصی چنین بگوید، بلکه همه مردمان عاقل متفق به پلیدی و حرام بودن مواد مخدر هستند چون زیانهای بی شماری در آن نهفته است که به همه هویدا و آشکار است.

2- ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ

تَقْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْهَوْنَ﴾ (1: مایده: ۹۱)

"ای مومنان! شراب، قمار، سنگ های نصب شده برای پرستش و بخت آزمائی به وسیله تیرها پلید است از کردار شیطان بنابراین از آن دوری کنید تا باشد که رستگار شوید، بی گمان شیطان می خواهد تا به وسیله شراب و قمار دشمنی و نفرت را میان شما ایجاد کند، و شما را از ذکر خداوند و از نماز باز دارد، پس آیا شما ازین اعمال ناشایسته اجتناب نمیکنید؟!"

آیه فوق بیانگر حرمت شراب، و زیان های گوناگون آن است، و این تحریم بدون شک شامل همه انواع مواد مخدر است؛ زیرا واژهء "خمر" از نظر شرعی هر چیز نشه آور را- چه جامد و مایع- در بر میگیرد به دلیل حدیث: "کل مسکر حرام" (14: ص 355، 24: ص 1587)

و حدیث: "کل مسکر خمر، وکل مسکر حرام". (24: ص 1587)

"هر چیز نشه کننده شراب است، و هر شراب حرام است."

شیخ الإسلام امام ابن تیمیه: می فرماید: "استعمال مقدار کمی چرس نزد اغلب علماء مانند باقی مواد نشه حرام است و فرقی بین اشیای نشه آور از لحاظ اینکه خوردنی یا نوشیدنی جامد و یا مایع باشد وجود ندارد". (3: ص 254)

امام ابن قیم: می فرماید: "هر چیزی که نشه آور است خواه مایع باشد یا جامد، در حکم شراب داخل است... و لقمهء نفرین شده (چرس) نظر به احادیث صحیح و مستند پیامبر^ع که طعنی در سندش و اجمالی در متنش نیست شراب محسوب می‌گردد". (8: ص 463)

3. - ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾ (1: نساء: ۲۹)

"خوشتن را مکشید حقا که خداوند به شما مهربان است".

4- ﴿وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ (1: بقره: ۱۹۵)

"خود را بدست خویش به تهلکه نیندازید".

این دو آیت حفظ صحت بدن و عدم افگندن نفس را در هلاکت، بالای انسان واجب قرار می‌دهد. و از لحاظ طبی ضررهای ناشی از مواد مخدر منجر به دیوانگی و حتی مرگ شخص معتاد می‌گردد که در بخش اضرار مواد مخدر توضیح گردید.

ب- دلیل حرمت مواد مخدر از سنت:

*- از عبدالله بن عمر ^ر روایت است که پیامبر ^ع فرموده است: "کل مسکر خمر، وکل مسکر

حرام". (24: ص 1587)

"هر چیز نشه کننده شراب است، و هر شراب حرام است".

*- طبق روایت ابو موسی اشعری ^ر: "کل مسکر حرام". (14: ص 355، 24: ص 1587)

"هر چیز نشه کننده حرام است".

*- امام ترمذی از عائشه ^ل با سند صحیح (10: ص 170) روایت نموده است که پیامبر خدا

^ع فرمود: "کل مسکر حرام، ما أسکر الفرق منه فملء الكف منه حرام". (15: ص 293)

"هر چیز نشه کننده حرام است، آنچه مقدار زیادش نشه نماید، پس مقدار کم آن نیز حرام است".

احادیث فوق با صراحت شراب و هر نشه آور دیگر را حرام قرار داده است، پیامبر^ع

باکلمات جامع و شامل خود هر نشه آور را - صرفنظر از اینکه از چه چیز ساخته شده است - حرام قرار داد.

مواد مخدر نیز مانند سایر اشیای نشه آور داخل این حکم بوده، بلکه اضرار و مفسد آن بیشتر از سایر چیزهای نشه آور است.

شیخ الإسلام امام ابن تیمیه در این مورد می‌فرماید: "وَقَوْلُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وَكُلُّ خَمْرٍ حَرَامٌ". يَتَنَاوَلُ مَا يُسْكِرُ. وَلَا فَرْقَ بَيْنَ أَنْ يَكُونَ الْمُسْكِرُ مَأْكُولًا أَوْ مَشْرُوبًا ؛ أَوْ جَامِدًا أَوْ مَائِعًا".

(3: ص 204)

"عموم فرموده پیامبر ع "هرنشه آور شراب، و هر نوع شراب حرام است" شامل تمام انواع مسکرات اعم از مایع و جامد میباشد."

حافظ ابن حجر: مخدرات را بخشی از مسکرات شمرده می فرماید:

"واستدل بمطلق قوله: "كل مسكر حرام" على تحريم ما يسكر ولو لم يكن شرابا، فيدخل في ذلك الحشيشة وغيرها". (5: ص 45)

"، علما از عموم فرموده پیامبر ع "هرنشه آور حرام است" استنباط نموده اند که هر آنچه نشه آور است، اگر چه آشامیدنی هم نباشد، حرام است، پس چرس و غیره در این حکم داخل میگردد".

نظر دانشمندان اسلامی در مورد مواد مخدر از امامان مذاهب و علما در باره مواد مخدر تا قرن ششم هجری کدام فتوایی روایت نشده است؛ چون در عصر و زمان آنها این مواد وجود نداشت، بعدها زمانی که علما این مواد را شناختند، در باره آن به طور مفصل صحبت نموده اند.

حالا نظریات و فتاوی بعض از علمای پیشین و معاصر را بطور نمونه ذکر می نمایم:

* ابن عابدین حنفی: میفرماید: "خوردن بنگ و چرس حرام است؛ زیرا هر آنچیزیکه به عقل خلل وارد نموده و آنرا برهم زند، جایز نیست". (7: ص 42)

* نووی در شرح المذهب نوشته است: "كل ما يزيل العقل من غير الأشرية و الأدوية

كالبنج و هذه الحشيشة... فحكمه حكم الخمر في التحريم". (22: ص 8)

"آنچه از نوشیدنی ها و ادویه که عقل را زایل کند، مانند بنگ و حشیش... حکمش مانند

خمر، حرام است."

*- شیخ الإسلام ابن تیمیه: می فرماید: "وَأَمَّا "الْحَشِيشَةُ" الْمَلْعُونَةُ الْمُسْكِرَةُ: فَهِيَ بِمَنْزِلَةِ غَيْرِهَا مِنَ الْمُسْكِرَاتِ وَالْمُسْكِرُ مِنْهَا حَرَامٌ بِاتِّفَاقِ الْعُلَمَاءِ؛ بَلْ كُلُّ مَا يُزِيلُ الْعَقْلَ فَإِنَّهُ يَحْزُمُ أَكْلُهُ وَلَوْ لَمْ يَكُنْ مُسْكِرًا: كَالْبَنْجِ فَإِنَّ الْمُسْكِرَ يَجِبُ فِيهِ الْحَدُّ وَغَيْرُ الْمُسْكِرِ يَجِبُ فِيهِ التَّعْزِيرُ". (3: ص 204)

"اما چرس ملعون نشه آور، مانند دیگر اشیای نشه کننده بوده، و به اتفاق علما هر چیز نشه

آور حرام است، بلکه هر آنچیزیکه عقل را زایل و بی اختیار می نماید خوردن و نوشیدن آن حرام

است، اگرچه در ذاتش از نشه کننده ها هم نباشد مانند بنگ، پس هر نشه آور سزاوار فرمان الهی

(شلاق) و هر آنچیزیکه نشه آور نیست سبب تعزیر (سرزنش) می شود."

ابن قیم جوزی: نگاشته: "پس در حرام بودن فروش شراب، فروش هر گونه نشه آور خواه

آشامیدنی باشد یا جامد، شیره چیز یا پخته شده، داخل است؛ فلهاذا شیره انگور، شراب

ساخته شده از کشمش، خرما، جو، جوار، عسل، گندم و لقمه لعنت شده (چرس) این لقمه فسق و دگرگون کننده همه داخل این حکم هستند." (8: ص 463)

* شیخ عبدالمجید سلیم مفتی مصر می گوید: "و کیف تبیح الشریعة الاسلامیة شیئاً من هذه المخدرات التي يلمس ضررها البلیغ بالامة أفراداً و جماعات مادیا و صحیا و أدبیا؟ فتعاطي هذه المخدرات علی أى وجه من وجوه التعاطي من أكل أو شرب أو شم أو احتقان حرام". (19: ص 384)

"چگونه اسلام مواد مخدر را مباح کند در حالی که ضررش به افراد و جامعه می رسد؛ اعم از آن که ضرر، بهداشتی یا مادی یا تربیتی باشد پس استفاده از آن به هر شکلی (خوردن، آشامیدن و بوئیدن) حرام است." * علمای بزرگ عربستان سعودی به اتفاق آرا فتوا صادر نمودند که قاچاقبران مواد مخدر اعدام گردند، و ترویج دهندگان آن سرزنش شود، تا از شر آنها جلوگیری صورت گیرد. (87/12: 17)

حکم حلال شمردن مواد مخدر

چون مواد مخدر از محرمات قطعی بوده؛ بنا بر این کسیکه او را حلال بداند، مرتد شمرده

میشود، شیخ الاسلام ابن تیمیه در این مورد چنین میفرماید:

"وَمَنْ اسْتَحْلَ ذَٰلِكَ فَهُوَ كَافِرٌ يُسْتَبَابُ فَإِنْ تَابَ وَإِلَّا قُتِلَ كَافِرًا مُّرْتَدًّا ؛ لَا يُغَسَّلُ وَلَا يُصَلَّى عَلَيْهِ وَلَا يُدْفَنُ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ". (3: ص 210)

"هر کس مواد مخدر را حلال بشمارد، او مرتد است و از او خواسته میشود که توبه کند، اگر توبه نکرد بعنوان مرتد کشته می شود، نه او را غسل داده می شود، و نه بر او نماز جنازه خوانده میشود و نه در قبرستان مسلمانان دفن می گردد".

حکم زراعت مواد مخدر

زراعت حشیش، تنباکو و خشخاش به قصد استخراج مواد مخدر برای مصرف و تجارت روی

هر انگیزه ای بوده باشد، حرام است به دلایل ذیل:

الف- چون مصرف و تجارت آن حرام و معصیت است، پس این کار اعانه بر معصیت

می باشد: ﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾ (1: مایده: ۲)

"در نیکو کاری و پرهیزگاری یکدیگر را کمک کنید و در گناه و ظلم کمک ننمائید".

ب- کشت این مواد بدینمنظور به گونه‌ای، راضی شدن به گناه است، بدیهی است که رضایت به گناه نیز گناه است؛ چون نهی از منکر، طبق حدیث ابو سعید خدری بر هر مسلمانی بادست یا بازبان و یا باقلب واجب است:

" من رأى منكم منكرا فليغيره بيده فإن لم يستطع فبلسانه ومن لم يستطع فبقلمه وذلك أضعف الإيمان".

" هرگاه کسی از شما کار بدی را دید باید آنرا بدست خویش تغییر دهد، اگر نتوانست بزبان خود آنرا منع کند و اگر نتوانست بدل خود از آن بد ببرد و این ضعیف ترین مرحله ایمان است".

ج- پیامبر ﷺ فروش انگور را به کسی که قصد دارد شراب بسازد حرام می‌داند؛ لذا کشت خشخاش نیز به قصد استخراج مواد مخدر برای مصرف و تجارت حرام است.

امام طبرانی از بریده با سند حسن (4 : ص 132) روایت کرده است که پیامبر خدا ﷺ فرمود:

" من حبس العنب ايام القطف حتى يبيعه من يهودي او نصراني او ممن يتخذ خمرًا فقد تقحم النار على بصيرة". (20 : ص 294)

"کسیکه انگور را در وقت رسیدن وچیندن آن نگه دارد تا به یهودی یا نصرانی و یا به کسی بفروشد که قصد دارد از آن شراب بسازد، او خود را آگاهانه در آتش دوزخ انداخته است".

تجارت و قاچاق مواد مخدر

در بخش تحریم مواد مخدر با دلایل واضح ساحتیم که واژه خمر از لحاظ شرعی شامل هر نوع مواد نشه آور است، و هر حکم و مجازاتی که بر خمر مترتب میشود، مواد مخدر را نیز در بر میگیرد.

در حدیث های صحیح خرید و فروش خمر (شراب و آنچه در حکم آنست) حرام قرار داده شده است، و این حکم مواد مخدر را نیز در بر میگیرد؛ چون از لحاظ شرعی لفظ خمر شامل آن نیز میباشد. (18 : ص 1724)

1- حدیث جابر رضی الله عنه از رسول الله صلی الله علیه و آله:

" إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ وَالْمَيْتَةِ وَالْخَنْزِيرِ وَالْأَصْنَامِ : " قاتل الله اليهود إن الله عز وجل لما حرم عليهم شحومها أجملوه ثم باعوه فأكلوا ثمنه ". (12: ص 175، 24 : ص 1206)

" به تاکید خداوند فروش شراب لاشه مردار، خنزیر -خوک- و بت ها را حرام نموده است... خداوند یهود را هلاک کند، که چربی را بر ایشان حرام نمود سپس آنرا فروختند و از پولش استفاده نمودند ".

از بخش دوم این حدیث استفاده میشود که هر آنچیزیکه از دیدگاه اسلام حرام بوده باشد، استفاده از آن نیز حرام است

2 - حدیث عبد الله بن عباس که با سند صحیح (11: ص 392) نقل شده، نیز دلیل بر حرمت تجارت و زراعت مواد مخدر می باشد: " قال رسول الله ﷺ: لعن الله اليهود حرمت عليهم الشحوم فباعوها وأكلوا أثمانها وإن الله عز وجل إذا حرم أكل شيء حرم ثمنه ". (6: ص 292)

" نفرین خدا باد بریهود که چربی را بر ایشان حرام نمود سپس آنرا فروختند و از پولش استفاده نمودند به تاکید هرگاه خداوند چیزی را حرام نماید، پول آنرا نیز حرام قرار می دهد".

ادای فریضه حج و دیگر عبادت با سود حاصله از مواد مخدر

در بخش حکم شرعی مواد مخدر با دلایل واضح نمودیم که این مواد، و پولیکه از طریق زرع، تجارت و قاچاق آن بدست می آید، حرام و خبیث است، و طبق دلایل ذیل انفاق آن در راه خدا مانند صدقه کردن، و یا ادای فریضه حج مورد پذیرش قرار نمیگیرد، و نه از این راه ثواب و پاداشی به انفاق کننده میرسد، و نه فرض از عهده آن ساقط میگردد:

1- امام مسلم از ابو هریره روایت نموده است که پیامبر خدا ﷺ فرمود: " أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ تَعَالَى : { يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا } وَقَالَ تَعَالَى : { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُّوا مِنَ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ } ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ : يَا رَبِّ يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ؟ ". (23: ص 702)

از ابو هریره ت مرویست که: رسول الله ﷺ فرمود: " ای مردم! خداوند تعالی پاکیزه است و بجز پاکیزه را نمی پذیرد و خداوند مؤمنان را مانند فرستادگانش مأمور ساخته است.

خداوند تعالی فرمود: ای مؤمنان بخورید و بنوشید از چیزهای پاکیزه که بشما روزی داده ایم.

باز مردی را یاد نمود که سفرشرا دراز نموده غبار آلوده و پراکنده موی است و دستهایش را به آسمان بلند کرده می گوید: پروردگارم، پروردگارم، در حالیکه خوردنی اش حرام و آشامیدنی اش حرام بوده و پوشیدنی اش حرام بوده و به حرام تغذیه شده است، پس چگونه دعای همچو شخصی پذیرفته می شود".

2- روایت طبرانی با سند صحیح (2: ص 4) از رسول الله ﷺ: " إِذَا خَرَجَ الْحَاجُّ حَاجًّا بِنَفَقَةٍ طَيِّبَةٍ وَوَضَعَ رِجْلَهُ فِي الْعَرْزِ فَنَادَى لَبِيكَ نَادَاهُ مَنَادٌ مِنَ السَّمَاءِ لَبِيكَ وَسَعْدِيكَ زَاذُكَ حَلَالٌ وَرَاحِلُكَ حَلَالٌ وَحِجُّكَ

مَبْرُورٌ غَيْرُ مَأْزُورٍ وَإِذَا خَرَجَ بِالنَّفَقَةِ الْخَبِيثَةَ فَوَضَعَ رِجْلَهُ فِي الْغُرْزِ فَنَادَى لِبَيْكِ نَادَاهُ مَلَكٌ مِنَ السَّمَاءِ لَا لِبَيْكِ وَلَا
سَعْدِيكَ زَاذُكَ حَرَامٌ وَنَفَقَتُكَ حَرَامٌ وَحُجُّكَ غَيْرُ مَبْرُورٍ". (20: ص 251)

"هرگاه کسی با مال حرام بقصد زیارت خانه خدا وانجام حج راه افتاد، و پا در رکاب نهاده دعای ویژه حج را خوانده گفت: خدایا! در خدمت تو حاضر و آماده ام. فرشته ای از آسمان او را ندا در دهد که: توشهء تو حرام است، و مصارف تو از راه حرام است؛ بناءً این بخدمت آمدن و سعادت خواستن تو قبول نیست، و حج تو مردود است".

حدیث ابوهریره این حقیقت را واضح نمود که هر نوع عبادتیکه از مال خبیث و حرام باشد، مورد پذیرش قرار نمیگیرد، و عبارت "وَحُجُّكَ غَيْرُ مَبْرُورٍ" در حدیث دوم در بارهء اینک: فَرِيضَةُ حَجِّ بَاطِلٍ حَرَامٌ از عهدهء انسان ساقط نمیشود، صراحت دارد.

نتیجه

خلاصه این تحقیق و بررسی بطور نتیجه چنین ثبت میگردد:

- 1- مخدر یا مخدرات از لحاظ مفهوم لغوی: واژه عربی است که از کلمه "خَذَرُ" گرفته شده به معنای: ضعف سستی، نرمی، ناتوانی و به معنای سردی نیز آمده است.
و اما از نظر شرعی و اصطلاحی: هر مواد خام یا ساخته شده که دارای عناصر تحریک کننده یا تسکین دهنده که در غیر موارد طبی یا صنعتی بکار برده شود و مصرف آنها باعث معتاد شدن و دگرگونی در سطح هوشیاری مغز شود. مثل حالت سرخوشی و لذت، خواب آلودگی و سستی. و ضررهایش بالای فرد و جامعه چه از نگاه جسمی یا روحی و یا اجتماعی ظاهر گردد، مواد مخدر گفته می شود.
- 2- مسکرات مفهوم شاملتری نسبت به مواد مخدر دارد که همه چیزهای نشه آور را اعم از مایعات و جامدات دربر میگیرد، ولی مخدرات از دیدگاه فقها تنها به مسکرات جامد چون چرس، افیون و... اطلاق میگردد.
- 3- مواد مخدر و نشه آور باهمه انواع و اقسامش ضررهای جسمی، روانی، جانی، مالی، اجتماعی و اخلاقی را در پی دارد؛ بنا براین تردیدی در این نیست که مصرف این گونه مواد بهر شکلی و بهر صورتی باشد - اعم از خوردن، نوشیدن، بلعیدن، بوییدن و یا تزریق - حرام است.
- 4- آیات و احادیث که در باره حرمت شراب وارد شده، این تحریم بدون شک شامل همه انواع مواد مخدر است؛ زیرا واژه "خمر" از نظر شرعی هر چیز نشه آور را - چه جامد و مایع - در بر میگیرد.
- 5- زراعت حشیش، تنباکو و خشخاش به قصد استخراج مواد مخدر برای مصرف و تجارت روی هر انگیزه ای بوده باشد، حرام است.
- 6- در حدیث های صحیح خرید و فروش خمر (شراب و آنچه در حکم آنست) حرام قرار داده شده، و این حکم مواد مخدر را نیز در بر میگیرد؛ چون از لحاظ شرعی لفظ خمر شامل آن نیز میباشد. و همچنان از حدیث های صحیح استفاده میشود که هر آنچیزیکه از دیدگاه اسلام حرام بوده باشد، خرید و فروش آن نیز حرام است.
- 7- چون پولیکه از طریق زرع، تجارت و قاچاق مواد مخدر بدست می آید، حرام و خبیث است، و بر مبنای احادیث صحیح اتفاق آن در راه خدا مانند صدقه کردن، و یا ادای فریضه حج مورد پذیرش قرار نمیگیرد، و نه از این راه ثواب و پاداشی به اتفاق کننده میرسد، و نه فرض از عهده آن ساقط میگردد.

فهرست منابع و مآخذ

- 1- قرآن کریم.
- 2- ابن باز، عبد العزيز بن عبد الله. التحقيق والإيضاح، نشر شبكة الإسلام اليوم (ب ت).
- 3- ابن تيميه، شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم. مجموع الفتاوى ج 34، مجمع الملك فهد، مدينه منوره 1995م.
- 4- ابن حجر، حافظ احمد بن علي ابو الفضل. بلوغ المرام في أحاديث الأحكام، دار الهلال- بيروت (ب ت).
- 5- ابن حجر، حافظ احمد بن علي. فتح الباري شرح صحيح البخارى ج 10، دار الفكر، بيروت (ب ت).
- 6- ابن حنبل: أحمد بن محمد أبو عبد الله شيباني. المسند ج 1، : مؤسسه قرطبه - قاهره (ب ت).
- 7- ابن عابدين، محمد امين. رد المحتار على الدر المختار ج 4، سعيد كمپنى، كراچى (ب ت).
- 8- ابن قيم، محمد بن أبى بكر أيوب الزرعى أبو عبد الله. زاد المعاد فى هدى خير العباد ج 4، مؤسسه الرساله - مكتبة المنار الإسلامية - بيروت - كويت چاپ چهاردهم 1407هـ.
- 9- ابن منظور، محمد بن مكرم الأفريقى المصرى. لسان العرب ج 4، دار صادر - بيروت چاپ اول (ب ت).
- 10- البانى، شيخ محمد ناصر الدين. صحيح سنن ترمذى ج 2، المكتب الاسلامى، بيروت چاپ اول 1408هـ.
- 11- أرئووط، شعيب. التعليق على مسند أحمد ج 1، مؤسسه قرطبه - قاهره (ب ت).
- 12- بخارى، محمد بن اسماعيل. الجامع الصحيح المختصر ج 1، دار ابن كثير، اليمامه - بيروت چاپ سوم 1407 - 1987
- 13- بخارى، محمد بن اسماعيل. الجامع الصحيح المختصر ج 2، دار ابن كثير، اليمامه - بيروت چاپ سوم 1407 - 1987
- 14- بخارى، محمد بن اسماعيل. الجامع الصحيح المختصر ج 15، دار ابن كثير، اليمامه - بيروت چاپ سوم 1407 - 1987

- 15- ترمذی، ابو عیسی محمد بن عیسی. الجامع السنن ج 4، دار الکتب العلمیه، بیروت (ب ت).
- 16- ترمذی، ابو عیسی محمد بن عیسی. الجامع السنن ج 5، دار الکتب العلمیه، بیروت (ب ت).
- 17- الجامعة الإسلامية، مجلة البحوث الإسلامية عدد 87/12 سال 1405هـ.
- 18- سید: سابق. فقه السنه ج 3، ترجمه دکتر محمود ابراهیم، انتشارات محمدی، تبریز، چاپ اول 1371ش.
- 19- سید، سابق. فقه السنه ج 2، دار الفتح، قاهره، چاپ اول 1418هـ.
- 20- طبرانی، أبو القاسم سلیمان بن أحمد. المعجم الأوسط ج 5، دار الحرمین - قاهره، 1415
- 21- مطیع: قریب الله. حکم مخدرات در اسلام، www.ageedeh.com
- 22- نووی، ابو زکریا محی الدین بن شرف. المجموع شرح المذهب ج 3، دار الفکر- بیروت (ب ت).
- 23- نیشاپوری، مسلم بن حجاج قشیری. الصحيح ج 2، دار الحديث، قاهره 1991م.
- 24- نیشاپوری، مسلم بن حجاج قشیری. الصحيح ج 3، دار الحديث، قاهره 1991م
- 25- <http://www.bashgah.net>
- 26- <http://fa.wikipedia.org/wiki>

1	<u>ظ</u>
2	<u>1 عدم مبارزه مذهبی جدی در برابر این پدیده شوم:</u>
3	<u>2- مبارزه یک جانبه دولت:</u>
3	<u>3- مبارزه غیر متعهدانه کارمندان:</u>
4	<u>تعریف مواد مخدر</u>
4	<u>الف- تعریف لغوی:</u>
4	<u>ب- تعریف اصطلاحی:</u>
4	<u>فرق مواد مخدر با مسکرات:</u>
5	<u>انواع مواد مخدر</u>
5	<u>1- مواد مخدر طبیعی:</u>
5	<u>2- مواد مخدر مصنوعی:</u>
5	<u>3- مواد مخدر اختراع شده:</u>
6	<u>اضرار مواد مخدر</u>
6	<u>الف- زیانهای بهداشتی مواد مخدر:</u>
6	<u>تریاک (افیون):</u>
6	<u>حشیش، بنگ، ماری جوانا، چرس:</u>
7	<u>تنباکو، نسوار و سیگار(سگرت):</u>
7	<u>زیانهای سگرت:</u>
8	<u>زیانهای نسوار:</u>
9	<u>ب- زیان عقلی و روانی:</u>
9	<u>ج- زیان های دینی مواد مخدر:</u>
10	<u>د- زیان های اقتصادی:</u>
11	<u>حکم شرعی مواد مخدر</u>
12	<u>دلایل حرمت مواد مخدر از قرآن و سنت</u>
12	<u>الف- از قرآن کریم:</u>
13	<u>ب- دلیل حرمت مواد مخدر از سنت:</u>

14	<u>نظر دانشمندان اسلامی در مورد مواد مخدر</u>
15	<u>حکم حلال شمردن مواد مخدر</u>
15	<u>حکم زراعت مواد مخدر</u>
16	<u>تجارت و قاچاق مواد مخدر</u>
17	<u>ادای فریضه حج و دیگر عبادت با سود حاصله از مواد مخدر</u>
19	<u>نتیجه</u>
20	<u>فهرست منابع و مآخذ</u>